

E. S.

Z historii stosunków naukowych polsko-radzieckich

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 17/3, 617-618

1972

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dzał niejednokrotnie Mongolię i stepy kałmuckie. Już za czasów radzieckich był m.in. organizatorem, a następnie pierwszym dyrektorem, Instytutu Żywych Języków Wschodnich.

Po powrocie do kraju objął kreowaną dla niego katedrę filologii Dalekiego Wschodu na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Sprawował też godność prezesa Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego i redaktora „Rocznika Orientalistycznego”, pod którego redakcją ukazało się 12 tomów tego czasopisma (2—14). Kotwicz również założył i z własnych funduszków wydawał serię „Collectanea Orientalia” (1—16: 1932—1939).

Był członkiem czynnym Polskiej Akademii Umiejętności oraz członkiem korespondentem AN ZSRR (od 1924 r.)¹

W Archiwum PAN w Krakowie znajdują się zachowane materiały naukowe Kotwicza, a w Dziale Rękopisów krakowskiej Biblioteki PAN przechowywana jest Jego korespondencja.

W rocznicowej sesji udział wzięli również przedstawiciele ambasady Związku Radzieckiego i Mongolskiej Republiki Ludowej. Była także obecna córka uczonego, p. Maria Kotwicz.

W Mongolskiej Republice Ludowej uczczono również 100-lecie urodzin polskiego uczonego. W związku z tym jubileuszem 9 czerwca 1972 r. w Akademii Nauk MRL odbyła się specjalna konferencja.

J. R.

Z HISTORII STOSUNKÓW NAUKOWYCH POLSKO-RADZIECKICH

W dniu 30 marca 1972 r. w Zakładzie Historii Stosunków Polsko-Radzieckich PAN dr Jerzy Różewicz wygłosił referat *Z problematyki badań historii stosunków naukowych polsko-radzieckich do 1939 r.* Referent skoncentrował uwagę na wybranych dwóch grupach zagadnień, a mianowicie: określeniu zakresu problematyki badawczej oraz próbował podać najważniejsze uwarunkowania sprzyjające i niesprzyjające naukowemu związkowi polsko-radzieckim w dwudziestoleciu międzywojennym.

Zdaniem J. Różewicza stosunki naukowe polsko-radzieckie należy rozpatrywać wieloaspektowo, na obraz bowiem tych stosunków składają się, ściśle ze sobą związane, następujące elementy: przejawy wzajemnej współpracy, wiedza o nauce radzieckiej w Polsce i nauce polskiej w Związku Radzieckim, wzajemne wpływy idei naukowych, różnorodność pojmowania przez władze polityczne i środowiska naukowe roli i funkcji społecznej nauki.

Wśród czynników sprzyjających wzajemnym stosunkom naukowym J. Różewicz wymienił przede wszystkim wielowiekową tradycję związków naukowych polsko-rosyjskich i polsko-ukraińskich, a także sąsiedztwo geograficzne, które determinowało wybór podobnych problemów do opracowania i rozwiązania. Niemniej — jego zdaniem — na układ naukowych stosunków polsko-radzieckich oddziaływało w tym okresie wiele czynników niekorzystnych o charakterze politycznym, gospodarczym, organizacyjnym, psychologicznym.

W ożywionej dyskusji nad referatem zabrali kolejno głos: doc. A. Deruga, doc. W. T. Kowalski, doc. W. Grotyńska, dr S. Łopatniuk, dr J. Szałpczyński i dr J. Kumaniecki. Zwracano uwagę na trudności w dotarciu do niezwykle rozproszonych źródeł, podkreślano złożoność tej problematyki, która nie była dotych-

¹ O życiu i pracach W. Kotwicza zob. m.in. M. Lewicki: *Władysław Kotwicz (20.III.1872—3.X.1944)*. W: *Szkice z dziejów polskiej orientalistyki*. [T.] 1. Warszawa 1957, s. 7—30.

czas przedmiotem badania w Polsce i ZSRR, pytano referenta o sprawy związane z rewindykacją mienia naukowego z ZSRR do Polski, poruszano sprawy kontaktów naukowych polsko-ukraińskich, polsko-niemieckich i radziecko-niemieckich.

Referent odpowiadając na głosy w dyskusji zwrócił również uwagę, że dodatkową przeszkodą w badaniach historii stosunków naukowych polsko-radzieckich jest brak w ogóle całościowych opracowań na temat międzynarodowych stosunków naukowych w dwudziestoleciu międzywojennym. Nie ma więc materiałów porównawczych.

Kierownik Zakładu Historii Stosunków Polsko-Radzieckich, doc. W. T. Kowalski, zamykając posiedzenie naukowe poinformował zebranych, że Zakład przez niego kierowany powoli zbliża się do dania syntezy stosunków polsko-radzieckich do 1939 r. Wyniki uzyskane przez referenta są cenne, wypełniają bowiem częściowo lukę w całości stosunków polsko-radzieckich okresu międzywojennego.

E. S.

KRONIKA ZAGRANICZNA

ZSRR

TYDZIEŃ W REDAKCJI

„WOPROSÓW JESTIESTWOZNANIJA I TIECHNIKI”

Na zaproszenie Instytutu Historii Przyrodznawstwa AN ZSRR przebywałem w Moskwie w dniach 7—13 lutego 1972 r. Celem mojej wizyty było przede wszystkim zapoznanie się z tokiem prac redakcyjnych nad numerem polskim „Woprosów Istorii Jestiestwoznanija i Tiechniki”¹, uzgodnienie z redakcją radziecką terminu wydania drukiem tego numeru oraz wprowadzenie do artykułów poprawek i uzupełnień wniesionych przez autorów polskich. Przy okazji zapoznałem się również z pracą i organizacją redakcji „Woprosów” i Instytutu Istorii Jestiestwoznanija i Tiechniki AN ZSRR oraz uczestniczyłem w rozmowach na temat rozszerzenia form współpracy między redakcjami „Woprosów” i „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki”.

Podczas wizyty w Związku Radzieckim zostałem przyjęty przez wicedyrektora Instytutu Historii Przyrodznawstwa i Techniki, akademika Siemiona Mikulinskiego i odbyłem z nim dłuższą rozmowę na temat współpracy między obiema redakcjami. W rozmowie brał udział także redaktor naczelny „Woprosów”, Semen Płotkin. Obaj naukowcy radzieccy wysunęli szereg propozycji dotyczących przyszłej współpracy, znacznie rozszerzających dotychczasowe związki między dwoma przyjaźnionymi redakcjami.

Dzięki uprzejmości gospodarzy miałem możliwość zapoznania się z planowaną treścią najbliższych, przygotowywanych do druku, numerów „Woprosów”. Interesująco zapowiada się treść numeru 40 „Woprosów”. Znajdzie się w nim m.in. omówienie XIII Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki, wystąpienia niektórych uczonych radzieckich i zagranicznych na tym kongresie (prezydenta AN ZSRR — M. B. Kiedysza, przedstawiciela generalnego dyrektora UNESCO — M. P. Hercoga, dyrektora Instytutu Historii Przyrodznawstwa i Techniki — B. M. Kiedrowa i innych) oraz bibliografia zawartości numerów 21—40 „Woprosów”. Następny numer 41 będzie poświęcony pięćdziesięcioleciu istnienia ZSRR. Znajdą się w nim artykuły, które będą dotyczyć rozwoju nauki w republikach

¹ O numerach wymiennych „Kwartalnika” i „Woprosów” por. „Kwartalnik” nr 3/1970 s. 676—677 i nr 1/1971 s. 203—204.